

BISERIC'A si SCOL'A.

Fóia bisericésca, scolastica, literaria si economica.

Ese o data in septemana: Duminec'a.

Pretiuu abonamentulu:	Pretiuu insertiuniloru:	Correspondintiele sè se adreseze Redactiunei dela „BISERIC'A si SCOL'A“ in Aradu, la institutul pedagogicu-teologicu, éra banii la secretariatulu consistoriului romanu ortodoxu din Aradu.
Pentru Austro-Ungari'a pe anu . . . 5 fl.— cr.	Pentru publicatiunile de trei ori ce contienu cam 150 cuvinte 3 fl., pana la 200 cuvinte 4 fl. si mai sus 5 fl. v. a.	
„ „ „ „ 1/2 anu . . . 2 „ 50 „		
Pentru Romani'a si strainetate pe anu . 7 „ — „		
„ „ „ „ 1/2 „ 3 „ 50 „		

Sinodulu eparchialu aradanu.

Dumineca in 23 Aprile a. c. s'a intrunitu sinodulu eparchialu conformu dispusetiuniloru statutului organicu alu bisericeii nóstre.

La 9 óre demineti'a s'a celebratu de Preasantitulu Episcopu servitiulu divinuu cu sant'a liturgia, apoi s'a oficiatu servitiulu divinuu pentru invocarea spiritului santu.

Ér dupa terminarea ceremonieloru religioase a urmatu deschiderea sinodului in sal'a institutului pedagogico-teologicu, unde erau presenti membrii sinodului. Aici Preasantitulu Episcopu ocupandu locul presidialu adreséza reprezentantiloru sinodali urmatoriulu discursu de deschidere, care fù intimpinatu cu viue aplause din partea publicului:

Christosu a inviatu, Domniloru deputati!

„Sosindu timpulu pentru intrunirea nóstra in sinodu eparchialu, si vediendu-ve in numeru asia mare presenti, Ve salutu cu bucuria domniloru deputati, candu dupa unu anu sum ferice a Ve vedé éراسi intruniti in acestu Sinodu eparchialu, intru interesulu s. maicei nóstre bisericeii.

„Veti intielege ca si mine domniloru deputati, cà intre impregiurarile nóstre de acuma, mai tóta activitatea nóstra pentru poporulu nostru, pentru biserice'a nóstra cea viua, se concentréza mai numai in aceste intruniri sinodale; de aceea si poporulu nostru, mai vertosu pe acestu terenu astépta se véda rezultatele activitatii nóstre.

„Sunt multe si frumóse folósele si avantagiéle, ce le póte avé biserice'a nóstra si poporulu nostru delu activitatea nóstra pre acestu terenu; intre care inse primulu locu ilu ocupa cultur'a morala religiósa, care este isvorulu tuturor bunetatiiloru pamentesci si ceresci, intielegu acea cultura, de care poporulu nostru are astadi atât'a lipsa, ca nici candu alta data.

„Intr'unu reportu specialu alu meu, ce-lu voiú

presentá in dilele aceste, voiú pune in vederea domniloru vóstre mai indetaiu starea morala, culturala si economica a diecesei, indicandu si unele medilóce pentru delaturarea unoru rele, si pentru latirea mai cu succesu a culturei morale religióse la poporulu nostru.

„Deci recomandandu agendele sinodului nostru intieptiunei si atentiunei binevoitórie a Domniloru Vóstre, si implorandu de nou binecuventarea ceriului a supra nóstra si a supra lucrariloru nóstre, dechiaru sessiunea sinodala presinte a anului 1878, de deschisa“.

Facendu-se apelulu nominalu, se constata cà numerulu deputatiloru presenti e sufficientu pentru a luá concluse valide.

Preasantitulu Episcopu presinta actele alegieriloru noue de deputati din cercurile mirenesci: Aradu, Tina, Birchisiu si B.-Comlosiu, care acte se transpunu la comissiunea verificátore.

Se presinta apoi mai multe rapórté, precum rapórtéle consistorieloru din Aradu si Oradea-mare, si anume rapórtéle despre siedintiele plenarie si rapórtéle singuraticeloru senate, bisericescu, scolasticu si epitropescu; raportulu epitropiei fonduriloru comune ale dieceseloru Aradu-Caransebesiu si raportulu despre fundatiunea „Elena Birta“. Aceste se transpunu comissiuniloru alese pentru censurarea loru.

Parintii protopresbiteri din districtulu consistoriului Oradii-mari petitionéza pentru resolvirea unei subventiuni anuali la acoperirea speseloru cancelariali. Petitiunea se transpune la comissi'a organisátore.

Inaltu Preasantitulu Episcopu presinta unu proiectu pentru regularea veniteloru episcopesci, care se predá comissiunei organisátore.

Se presinta petitiunea reprezentantie Gimnasiului romanu gr. or. din Bradu, pentru acordarea unui ajutoriu de 1000 fl. Se transpune la comissiunea pentru petitiuni.

Ratiociniulu epitropiei protopresbiterale din tractulu Siriei pentru a se pronunciá sinodulu, daca sin-

guraticele protopresbiterate potu fi indreptatite a face eiectari pe singuraticele bisericii pentru acoperirea speselor cancelariei protopresbiterale, se transpune la comisiunea organizat6re.

Se presinta harthi'a comisiunei administrative centrali din comitatulu Timisiului pentru ridicarea unei sc6le in comun'a mista Fenlacu ce sta sub jurisdictiunea Episcopului serbescu din Temisiora. Petitiunea se transpune la comisi'a scolastica.

Petitiunea reprezentantiei fundatiunei Gozsdu, pentru unu imprumutu de 20,000 fl. din fondurile comune sa preda la comisiunea pentru fondurile comune.

Alesandru Munteanu preotu si invetiatoriu in suburbiulu Fabricu s. Ilie din Timisi6ra, in calitatea sa de catihetu la sc6lele capitali de acolo, suplica pentru a-i-se face o remuneratiune. Suplic'a se pred6 comisiunei pentru petitiuni.

Se presinta scris6rea consistoriului din Oradea-mare cu privire la conclusulu sinodalu de sub nr. 148 a. tr. referitoriu la rugarea preotului din Beliu Georgiu Leucutia, pentru resolvirea unei subventiuni. Se transpune la comisiunea petitionaria.

Deputatulu sinodalu, Andrei Papu, archimandritu si vicariulu episcopescu dela Oradea-mare, din caus'a morbului, cere concediu de absentare dela sesiunea sinodala presenta. Sinodulu cu adenca parere de reu i6 la cunoscintia starea sanitaria a vicariului archimandritu, si-lu concediaza dela siedintiele sesiunei actuali.

Fiindu timpulu naintatu, continuarea siedintiei se anuncia pe dupa m6diedi la orele 4. Continuanduse siedinti'a, raportorulu comisiunei verificat6re, Iosifu Belesiu, pe temeulu actelor de alegere, propune pentru verificare pre deputatii Ioanu P. Deseanu din cerculu Aradului, Dimitrie Carabasiu din cerculu Birchisiului. Sinodulu primindu propunerea comisiunei verificat6re dechiara de verificati pre numitii deputati sinodali; 6r pre Ioanu Suciu, din Cerculu B. Comlosiu, ilu verifica conditionatu, daca in restimpu legalu va produce literile credentionale.

Insa alegerea deputatiloru Ioanu Buna, din cerculu Tinca si Constantinu Dragoiu din cerculu B. Comlosiu, de orace nu intrunescu conditiunile §-lui 6 din statutulu organicu, la propunerea comisiunei sinodulu nu-o intaresee, ci avis6za consistoriulu ca se ordine alegere noua in cercurile amintite.

La aratarea presidiului, c6 prin absentarea parintelui vicariu Andrei Papu, comisiunea organizat6re, prin abdicarea lui G. Dringou, comisiunea biserice6sea si organizat6re, si prin abdicarea lui Ioanu P. Deseanu, comisiunea scolara, sunt necomplete, sinodulu alege in locul parintelui archimandritu pre parintele protopresbiteru Ioanu Groza, in locul lui G. Dringou se alege Iosifu Popoviciu, 6r in cea scolastica se alege Ioanu P. Deseanu.

Cu acestea siedinti'a se termina.

Despre sc6la in genere, si despre cea crestina ortodoxa in specie.

(Continuare).

V.

Si ca se tacu despre altele mai multe necuviintie comise de acesti omeni in alte regate, voiu se me marginescu numai la rescolarea coreligionariloru nostri resariteni din *Ucrania Polonie* din lunile lui Iunie si Iuliu din 1768. „Resc6l'a ac6st'a o-a causatu jugulu tiranu a Domniloru Poloni, rom. si greco-catholili in parte, care au constrinsu pre resariteni la parasirea legei strabune, si imbratiosierea celei rom. cath. s6u unatiei. 6ra in intregulu Iudeiloru, acestia inca de pe timpulu lui *Casimiru celu mare* regele Poloniei a. 1366 inmultinduse in Polonia, au capatatu drepturi si privilegii asemenea Poloniloru, prin care cu timpu si-au castigatu bunuri si averi insemnate; 6ra pe timpulu si epoca de persecutiune a *desidentiloru* (asia se numiau ai nostri, Lutheranii, Calvinii si toti cari nu apartineau religiei rom. cath. s6u greco-cath.) luandu in arenda bunurile camerale, si dominale, fara indurare sub diverse si felurite moduri, apasau pre bietulu poporu tiananu ortodoxu. Domnii s6u pentru c6 erau de profesiune rom. cath. si tiananii ortodoci, s6u pentruc6 Iudei le solviau mari sume de bani pentru bunurile arendate, la t6te plansorile poporului au ramasu surdi si muti, ba inca ca pe nepacinicii i-au pedepsitu aspru si ca se p6ta tien6 pre bietulu poporu in fr6u si supunere, au adusu in dominiile loru arme si ostasi, si ii-au datu la dispusetiunea Iudeiloru; dara fiindu c6 pe timpulu ac6st'a, Polonii erau amestecati in resbelu cu Rusii, si fiindu siliti a duce ostasii si instrumintele de tabara din dominiile loru pe campulu de batalie, poporulu folosindu ocasiunea, si netemanduse de resistinti'a nobililoru a cugetatu c6 aci e timpulu se-si resbune asupra nobililoru, si pretiloru rom. si greco-catholici; dara totusi mai mari crudimi si ferocitati au comisu asupra arindasiloru Iudei, si asupririle acestora le-au resbnatu in celu mai crudelu si tiranu modu, omorindu dintre ei cu miile, nepardonandu nici mueriloru neci prunciloru, casele loru le-au aprinsu si cartile si scrisorile loru le-au prefacutu in nimica, cu unu cuventu asia lucruri si fapte infiorat6re au inscenatu, inc6tu de alesulu de Dumnedieu poporu nici urma n'au voitu se mai lese ci chie-mandu intru ajutoriu pe *Casacii Haidemiti* si *Saporogi*, unindu-se cu acestia, si mai mari atrocitati si tiranii au comisu dec6tu inainte, sate, cetati, si tianuturi intregi au prefacutu in cenusie, numai in tianutul Chievlului a prefacutu in cenusie 10 cetati si 130 de sate, pana ce i-a succesu ostei rusesci din Polonia, a-i infrange si-a nadusf revolutiunea, pedepsindu cu m6rte pe primilailli, si pe Iudei privindu de totu dreptulu cetatienescu, de care cu pucina exceptiune nu se bucura nici pana astadi Iudei in *Russia*“.¹⁾

Iudeii acestia, despre cari dice totu istoriculu amintitu „c6 se infiora de totu lucrulu greu si indelungatu, deschilinitu de lucrarea pamentului, si cei mai de randu, se deprindu cu ferberea si vendiarea, rachiului, cu negotietoria cu lana, bucate, si schimbare de bani, 6ra cei mai seraci, cu negotietorie din casa in casa, cu drentie, pei si pene, spre care scopu nunumai singuraticii, ci intruniti in societati lucra cu puteri unite si intetiet6re, prin care ingreuna modulu de castigu a bietului tiananu crestinu, si-lu impedece in castigarea articliloru de subsistintia, cari ori ce intreprindere de negotietorie o privescu de unu *Monopoliu* propriu si eschisivu alu seu, fara ca spre ac6st'a se fie cerutu, s6u se li se fie datu privilegiu candva; de aceea apoi s'au aflatu nu pucini Iudei, cari in scurtu timpu au facutu castigu de mii si mii de tone de auru. Catra ac6st'a meserie

¹⁾ *László István Lengyel orsz. Georg. statiszt. és hist. leírása* pag. 70 si 71.

a loru, mai adauganduse si modulu de vietuire si cugetare aloru, cu totul deosebitu de alu nostru, pentru esemplu simtiulu de onore si rusine, a primii cu sange rece si a nu luá nici intr'o consideraciune judecat'a altora despre ei, si a nu dá nimica pe acea ce voru dice altii despre densii, cari sunt forte superstitiosi, si manca fórte pucinu; cáci loru le lipsesce indemnulu pentru o vietia lucuósa, si de si in timpulu presinte se afla singuraticii intre ei invetiati, si la cari nu se póte aplicá descrierea mai susu, totusi omului crestinu si tiaranu nu se póte recomandá indestulu, ca in tractarile si insotirile cu ei se fie fórte precautu si bagatoriu de séma ca nucumva se-lu arda si friga." 1)

Acesti Iudei, carora le place a traí din sudórea altora ca muschii de pe coj'a lemnului, omidile din frundiile pomiloru si lipitorile de pe corpulu umanu, vedindu cá prin pseudoliberalismulu constitutionalu a demagogiloru li se implinescu dorintile seculare-milenare ca ver nici candu alta data, si pentru care inzedaru facusera atátea incercari, acuma par cá necredindu si iuiminduse de atátu resultatu, éراس incepura lupt'a neomenosa in contra crestinismulu, inse acuma cu mai multa precautiune decâtu alta data, dara cu atáta mai simtietoriu, periculosu, si adancu taietoriu pentru crestini; vedinduse dicu in deplina si egala libertate cu crestini, ne cuprinsera loculu si cáile atátu pe terenulu politicu cátu si socialu. Ei aflamu in Francia si alte tieri apusene, éra decurandu si in patri'a nóstra siedindu pe bancele parlamentare ca ablegati, unde proiectéza legi in detrimentulu religiunei si bisericeii crestine, cu care domni'a loru dupa profesiune stau in opozitiune diametrala, precum vediuemur mai anu pe Iudeulu *Mauritiu Vahrman* in diet'a de Pest'a atacandu subsidiulu celu acorda statulu lipsititei nóstre bisericeii gr. orient. succedandu alu miciorá cu câteva mii, si din rubric'a subsidiiloru ordinare, alu transpune in aceloru estraordinare, care se bucura de durabilitate numai pana la „*usque ad beneplacitum*“. Ei vedemu mai de parte aplicati in oficiurile statulu pana si ministri ca *Touvenel* si *Cremaux* in Francia, cari modifica, explica si esecuta adese legile la intielesulu, folosulu si placulu loru fatia de bietii neisraeliti. Ei vedemu mai de parte cuprindendu statulu avocatialu. Erá frumosu odiniora candu juristulu nepreocupatu apará dreptulu omului, ce nu erá in stare a-lu scí apará, dara e uritu astadi candu totu advocatur'a prin schimosituri si ofisme mistice a degeneratu la gustulu, placulu si interesulu Iudeiloru, adeca a nu-lu apará pe tiaranu dupa dreptu, ci a-lu tunde dupa intielesuri sinistre, onore esceptiuniloru, dara cumca e asia ori si cine pote vedé!

In fine ni-au cuprinsu jurnalistic'a si apoi de aci promulga ei, si apera interesele loru; éra ale nejudiciloru le retacu, séu plane le ataca. Decandu e jurnalistic'a in manele loru, de atunci nu mai vedi natiune cu natiune traindu in armonia ca mai inainte, ci certandu-se, ca asia slabindu se ne cuprinde ei terenulu; si totusi ei in urmarea acestora se sustienu pre sine de patrioti buni, póte fi, dara eu asia sciu cá patriotulu bunu i place a ostasi, si a-si apará patri'a, religiunea, parintii, soti'a, pruncii si averea in contra invasiuniloru straine, i place a lucrá pamentulu si a nu se perhorescá de densulu, ca asia se devina patri'a avuta si pamantulu ei fructiferu si manusu. Dara intrebú eu? Cine a veditu candva pre Iudei placandule a servii in armata, séu aflanduse dintre ei macaru uniculu in statulu majoru? séu generalu? Séu cine a veditu candva Iudeu, arandu, sapandu, cosindu séu secerandu?! Eu de patrioti buni recunoscú pré acei carii dupa incesi legile fisice staruescu a convietiuí laolalta intro patrie comuna. Iudeii nu vreu nici acést'a, ce se vede per eminentiam din chiar faptele loru fatia cu promisunile Sultanulu Turcu Hamid II-lea la 1877 in nainte de erumperea resbelulu orientalulu Turcu si Rusu, candu ei prevediendu cá nu se va

avinga Turculu, si temanduse ca se nu-si pérda capitalulu ce l'au imprumutatu acestuia, previa l'au cerutu dela porta; dara si acést'a, a naibeii, a disu cá bani nu are se li dee, dara le da pentru bani si le restitué patri'a strabuna, Palestina. Alta natiune ar fi trasaltatu de bucurie, la acestu cuvintu, numai Iudei nu! Ei au refusatú acést'a, fireste cá le mai place a traí inproscati in lume si a nu lucrá pamentulu; li mai scumpa pelea nostra, decâtu tierina stramosiloru loru *Avramu, Isacu si Iacobu*; de aci apoi a provenitu proverbiulu cá ei pretutindenea sunt a casa, si totusi nu au patria; apoi se mai plangu si asupra Romaniloru din Romania libera, cá ii persecuta si tutusi la dorintia consululu Americanu nu se ducu in America unde li se promitu bunuri imense si intinse, si e lipse de unu asia poporu bravu cum sunt Iudei; fireste pentru cá in America omenii sunt mai destepti decâtu iudeii, si Iudei intre omeni mai intiepti si mai destepti decâtu ei nu se potu sustiené pentru cá nu-ii potú insielá, ca pre poporele mai pucinu culte, cum sunt si romanii, cari in urmarea trecutulu fatalu au remasu inderaptu in cultura si pre cari Iudei ii insielá de ii stinge, si asia totu li mai place de persecutiunea romaniloru, daca intru adeveru sta acést'a si nu e barféla si minciuna iudeésca cu intentiune rea, decâtu de averile Americii si aurulu *Californiei*.

Ni-au cuprinsu loculu si cáile pe terenulu socialu am auditu din mai multi omeni de specialitate si de comunu vorbinduse, cá inainte de acést'a cu 25—30 ani, nu vedeai case si duchianuri iudeesce prin cetatile cele mari cum sunt, *Temesiora, Aradulu, Orudea-mare* si altele. Dara de candu si loru s'au acordatu dreptulu de a-si castigá de aceste, lucrulu sta intorsu; ni au cuprinsu negutietori'a pe tote ramurile si cáile, si o-au straformatu in propriulu loru monopolu; banii ca celu mai de frunte articulu pentru negutietorie si subsistintia omenimei toti sunt in manele loru, si pentru a-ii castigá pentru sine si pre acei multi putini, cari se mai afla in manele crestiniloru se intrunescu in societati, lasa actiuni cu care seducu pre crestini, si apoi dupa ce culegu dela ei o sumulitia oresi care de bani, fiindu-ei directori si Casari la atari societati, ii imprumuta omeniloru Iudei fora ipoteca si garantie, astfelu cadu atari societati, ca cea din Lugosiu si alte cetati ale Ungariei, prin care saracescu pre crestinu si-i subsépa averea in fondu, ingreunéza, ba nimicesce chiaru in realitate prin rachiulu celu inveninatu, si prin comatari'a cea nedrepta si neumana nu numai castigulu ci si sanatatea si subsistintia omului tiaranu. Cine vinde astadi averea tiaranulu si cine o cumpara? O vinde si cumpera Iudeulu pentru rachiú si camatarie, ba de candu dela 1860 li s'au acordatu dreptulu de asi castigá si bunuri imobile, pamenturi, au cuprinsu si cumparatu si bunuri de a posesoriloru mari, in cari aplica de arendatori totu iudei, si acestia bagandu-si servitori crestini, lucra si samana cu ei in dile de serbatori si de Dominice spre mare scandalu si vatemare a crestiniloru; de si opresce acést'a articolulu 53 a legiloru din 1868. punctulu 9. loru nu le pasa nimica, dicendu cá ei singuri sunt legea; eu sciu cá o-amu patitu cu ei. Apoi e caracteristicu, cá din bunurile cari au devenitu in man'a loru taie arborii, mai vertosu de prin fundurile intravilane, si Ungaria care erá unu raiu pamantescu, o se devina unu desertu ca *Zahava*, de unde apoi dupa ce voru mancá totu, se-voru mutá de siguru si de aici in alte parti a lumei, ca din Canaan in Egiptu si din Egiptu in Canaan si din Canaan in tota lúrea, ca locustele si omidele, cari dupa ce mistuescu verdeati'a dintrunu locu se muta in altulu. Si numerulu periclitantiloru „*periclitantium numerum*“ dupa cum dice prefectulu Bithiniei *Pliniu* catra *Traianu* despre crestini, nu scade „ci se inmultiescu din di in di“ 1) incátu ne putemu plange asupra loru dupa cum se lauda *Tertulianu* cu crestiniu asupra paganiloru dicendu „de

1) *Lassu Is. ván ibidem pag. 8.*

1) Epist. 97.

eri suntemu si tote ale vostre le-amu umplutu, cetetile, insulele, castelele, municipiile, adunarile, castrele, tienuturile, decuriile, palaturile, senatulul si forulu, singuru desertulu lasanduve voua „*hesterni sumus et omnia vestra implevimus, urbes, insulas, castella, municipia, conciliabula castra, ipsa tribus, decurias, palatum, senatum forum, sola vobis reliquimus templa*“¹⁾ Si de va merge totu asia, preste 50 de ani ei voru fi stapanii si Domnii situatiunei; atunci se va implini promisiunea ce o-au facutu Domnulu Domnedieu Jehova lui Avramu si Isacu dicandu „si voiu inmultí sementi'a ta ca stelele ceriului, si ca nasipulu de pre marginile marei, si posteritatea ta va posedea portile inimiciloru sei si tie ti-voiu dá acestu pamentu in totu lungulu si in totu latulu²⁾ despre ce nici noi nici Iudei nu-se indoescu mai multu.

Éta dara si alu doilea efectu si fructu alu scolei comunistice séu comunale. Cine nu crede, éta unu exemplu, prin articolulu 38 a legiloru din 1868. despre instructiunea publica, se lasa in voi'a fiesce carei comune, a-si decretá scol'a de comunala séu confesionala. Comun'a romano-catholica din *Pesta*, parte pentru a inaintá cu timpulu parte de a serví de exemplu, ca locuitorii capitalei tiei, au decretatu scol'a loru de comunala si ce se vedi? Erá se o cuprinda Iudei daca betranulu Baronu, atunci ministru *Iosifu Eötvös* nu sarea la midilocu si aplaná treab'a, dicandu cá daca scól'a va fi introdusa in cartea funduala cu caracteru confesionala, atunci remane si mai de parte in manile si posesiunea romano-catholiciloru; numai acelei imprejurari norocosa au de a multiemí romano-catholici cá au remasu in posesiunea scolei loru, aradicata eschisivu cu banii loru, cá au fostu introdusa in cartea funduala ca proprietate confesionala, altucumu devení in posesiunea Iudeiloru. Acést'a e fapta intemplata inaintea ochiloru nostru!

(Va urmá).

Érasi „Religiunea crestina“.

(Continuare si fine.)

Alu doilea defectu, ce l'am observatu in carticic'a de sub intrebare este, cá dlu Popea nu ne infacisiéza doctrinele religiunei lui Christos in modu genuinu, asia precum le a invetiatu, si le invétia biseric'a nóstra, o impregiurare fara indóiéla decidietória, candu este vorb'a, ca cineva sè se pronuncie asupra unui manualu de religiune. Am aretatu dreptu aceea in rondulu trecut, cá concepte principali, cum religiune, taina etc. nu sunt definite in spiritulu bisericeii ortodocse. Spre a se lamuri inse si mai bine cestiunea me voiu ocupá pucinu si de asta data de acestu punctu.

„Cuminecatur'a, dice dlu Popea, este o taina, in carea preotulu prin rugatiunea, ce o face, preface panea in adeveratulu trupu alu lui Christos, si vinulu in insusi sangele lui, pentru ca cei ce voru gustá din trensele se póta dobandí mila si daru nou dela Ddieu.“ (§ 35). Acést'a este o definitiune propria a autoriului. Ea nu consuna nici pe departe cu definitiunea, ce o dau cuminecaturei cartile bisericeii nóstre. Prin ea atribue dlu autoriu „preotulu“ puterea de a preface panea si vinulu in trupulu si sangele Mantuitoriului, in timpu ce in cartile nóstre simbolice acésta actiune se atribue Duchulu santu, pre carele lu-invóca preotulu in sant'a Liturgia prin cuvintele: „Trimite preste noi Duchulu teu celu santu, si preste darurile acestea, ce sunt puse inainte, si fá (Tu Dómne) panea acést'a in corpulu celu pretiosu alu Christosului teu; ér ce este in pacharulu acést'a cinstitu sangele Christosului teu, prefácendu-le cu Duchulu teu celu santu“ (v. confes. ort. I. resp. 107 p. 4.) Ei bine, a confundá prepreotu cu Duchulu santu nu este o doctrina contraria bise-

ricei nóstre, nu este unu eresu? Nu este classica facia de o astfeliu de definitiune, definitiunea Catech ismului micu din 1774, in carele cetimu: „Cuminecatur'a este unu asiementu alu Mantuitoriului, in care sub tipulu panei si alu vinului se dá, si se primesce insusi trupulu si sangele lui Iisus Christos intru iertarea peccatorulu“ (Cat. micu p. 26)? Aici nu sciu, ce a indemnatu pe autoriu a infacisiá scopulu acestei taine in o forma grea de intielesu, candu acel'a este espusu atátu de chiaru in insesi cuvintele Mantuitoriului: „Acést'a este sangele mieu alu legii cei noue, carele se varsa pentru multi intru iertarea peccatorulu.“ (Mat. 26. 28.)

Nemedilocitu dupa cuminecatura inregistréza dlu autoriu o taina noua, pana acum necunoscuta in biserica: „Marturisirea peccatorulu.“ Sub acést'a póte cá intielege Ds'a tain'a pocaintiei dóra in credinti'a, cá da ca dicu protestantii marturisirea peccatorulu in locu de pocaintia (Beichte in locu de Busze v. Mich. Confirm.-büchlein p. 78), acést'a este fórte bine se o facemu si noi. In totu casulu inse un'a uita autoriulu, cá pocainti'a este taina, ér „marturisirea peccatorulu“ este numai o recerintia a tainei si nu insasi tain'a. In poesia si in oratoria este de multe ori frumosu a intrebuintiá pars pro toto, a o face acést'a in unu manualu de religiune este de siguru unu lucrú condemnabilu. Se intielege apoi de sine, cá unu peccatu comisu conduce pe omu in altulu, alterandu-se numele tainei, se alteréza si definitiunea ei.

Ca se fiu scurtu, voiu mai citá numai o singura definitiune. „Mirulu, dice dlu autoriu, este a dou'a taina, in carea prin ungera cu santulu miru, se peccetuesce legatur'a, ce a facutu celu botezatu, cá va pazí invetiaturile religiunei crestine (§ 34). Acésta definitiune este cu totulu streina de biseric'a nóstra. Ea sémana fórte bine cu confirmatiunea protestantiloru, (Bestätigung des Taufbundes, Mich. Conf. 75), nici decátu inse cu doctrin'a bisericeii nóstre, carea ne spune, cá „omulu primesce prin tain'a mirului intarirea daruriloru, cari le a primitu in botezu (v. Cat. micu p. 25). Aci ar fi la locu dóra a reaminti, cá religiunea lui Christos este o religiune positiva, data da insusi Ddieu, si ca atare nu-i este permisú nimeniu a o modifíca.

Credindu, cá cu materi'a din cele dise in rondulu trecut si cele adaose acum póte fi ori cine in curatu, trecu la metodulu cartii.

Carticic'a dlui Popea este scrisa in intrebári si respunsuri, metodulu celu mai calificatu de a conduce pre elevu la recitare se memorisare, fara a intielege, aceea ce memoriséza. Acést'a se intempla cu atátu mai multu, cu cátu carticic'a de sub intrebare nu purcede nici decátu naturalu, nu purcede dela cunoscutu la necunoscutu; ei incepe cu celu mai abstractu conceptu, cu: „fericirea“, unu conceptu greu de intielesu si de definitu sí pentru filosofi. In intréga cartea se vorbesce apoi de o multime de concepte abstracte, cari tóte remanu neexplicate si prin urmare ne'ntielese cum sunt: „provedintia dumnedieésca,“ „sacrificiu,“ „conscientia,“ „talentu,“ virtute etc. Silitu fiindu prunculu va invetiá dóra de rostu astfeliu de cuvinte si idei ne'ntielese. Resultatulu va fi inse, cá elevulu va scí si dupa ce le a invetiatu de rostu totu atátu, cátu a sciutu si mai nainte. Astfeliu i-am rapitu timpulu, si i-am datu o ocupatiune grea, din carea inse nu are nici unu folosu. Pentru ca se-si póta face publiculu o ideia chiara despre metodulu carticelei, mai amintescu impregiurarea, cá in carticica mai preste totu loculu are a enumerá elevulu câte mai multe puncte, cari pré arare ori stau in legatura unulu cu altulu. Cei cari am umblatu la scóla ne aducemu aminte cu totii cátu de greu ne veniá, candu ca elevi in scólele superióre aveamu a enumerá multime de puncte. Cu tóte acestea carticic'a pretinde, ca elevulu scólei elementare se enumere cinci, optu, noue si chiar douespriedece puncte, in cari nu sunt pucine lucrurile, pe cari nu le intielege.

¹⁾ Tertulianu apologia 57.

²⁾ Facere cap. 13. v. 16—18. — cap. 22. 17.

Dlu autoriu a uitatu, că scopulu invetiamentului religiunei nu este de a face pe elevu, se reciteze cuvinte neîntielese, si de a-i dá numai o poleitura esterna; ci de a formá internulu lui, unu lucru, care nu se pôte ajunge nici decátu prin recitare.

De limb'a, in carea este scrisa carticie'a n'am vorbitu nimicu in rondulu trecut. Acum inse silitu de autoriu o voi face si acést'a. Dsa referitoriu la limb'a carticelei dice in reflexiuni: „Atátu invetiaturile dogmatice câtu si cele morale mi am datu silinti'a a le imbracă in o limba romana, populara, usióra, libera in câtu s'a pututu de neologisme in propositiuni simple, scurte potrivite firei limbei nóstre si gradului de desvoltare alu crudiloru elevi si eleve.“ Acésta dechiaratiune a autoriului erá de prisosu, pentru că eu n'am disu nici unu cuventu despre limba, cu atátu mai pucinu, că ar fi introdusu neologisme, acum inse sum constrensu a dechiará, că a introdusu provincialisme. Spre orientare citezu aci urmatóarele: „inhaimuratu,“ „infiratura,“ „artiagosu,“ „dobitocu,“ „limbutu, flectariu“ etc. Sintacs'a inca este fórte grea si mai preste totu silita. Asia dice autoriulu d. e. „orbu cu sufletulu, datorii pentru avere supunerea lui Ddiu, fericirea precum si reulu,“ si altele. Ca modelu de propusatiune simpla (!) citezu urmatóri'a: „Se plátésca cu placere si de buna voia contributiunea séu darea, ce se cere dela toti locuitorii tierii, pentru că cu banii, ce se aduna din acésta contributiune, se facu tóte imbunatatirile spre folosulu supusiloru si spre infflorirea tierii cu acésti bani se platescu functionarii, carii punu in lucrare ordinele si poruncile stepanirei, se platescu judecatorii, cari hotarescu dreptatea intru ómeni, militarii, carii apera tier'a de vrasmasi si de facetori de rele si se intretienu o multime de asiediaminte de binefacere.“ (§. 116).

Este pré evidentu, că in urm'a celoru de pana aci cadu de sine reflexiunile dlui Popea din nrulu 10, cu atátu mai vertós, că chiar Dsa recunósce de adeverate argumentele aduse de mine in rondulu trecut. Cu tóte acestea unele dechiaratiuni ale Dsale me îndémna a me ocupá pucinu in interesulu causei sí de aceste reflexiuni.

Unu lucru principalu me suprinse cu deosebire, si anume impregiurarea, că autoriulu nu voiesce a recunósce nici decátu autoritatea bisericeii, ba vorbesce cu cea mai mare ironia de autorii bisericeii nóstre, la cari am provocatu eu. Astfelu dupa modelu protestantiloru interpretéza insusi arbitrariu sant'a scriptura, ba purcediendu de aci si insusiesce puterea de a strică aceea, ce a facutu cu mare pietate si cu colucrarea lui Ddiu biserice'a representata in sínódele ecumenice.

Altfeliu nu-mi potu esplicá manier'a, cu carea vorbesce Dsa de invetiaturile bisericeii nóstre numindu-le „necesetorii abstracte, speculative transcendente, scolastice.“ Altfeliu nu ar puté dechiará fara sfiála, „că a redusu numerulu dogmeloru la cele mai insemnate, din cari se pôte derivá invetiatur'a despre faptele morali.“ Poporulu romanu a privitu totdeuna cu mare satisfacere si bucuria faptulu, că unu romanu, unu Petru Movila a facutu bisericeii ortodoxe orientali unu servitiu fórte mare prin scrierea Confessiunei ortodoxe, cu câtu mai greu trebue dara se ne dóra pe toti vedindu că acum vine totu unu romanu si intrunu manualu menitu pentru scól'a elementara infacisiéza principiile religiunei intru modu streinu spiritului bisericeii mame.

Dogmele in spiritulu bisericeii sunt adevéru r i revelate de Ddiu, si propuse de biserica, stelpulu si intarirea adevéru lui (1. Tim. 3. 14). Ele sunt principiile sigure sinestremutavere ale credintiei, care conduce pe omulu la mantuítie. De aceea dechiará biserice'a prin gur'a lui Cirilu alu Ierusalimului: „că cea mai mare acuisitiune pentru omu este cunoscinti'a dogmeloru.“ (Cat. 4. 3). Fie care principiu de credintia si-are valórea sa morala, si biserice'a nu cunósce nici o dogma, carea se nn aiba mare valóre si

mare influentia asupra moralitáti omului. Dupa dlu Popea ar urmá, că biserice'a in sínódele ecumenice, candu s'a ocupatu de dogme, s'a ocupatu de multe lucruri netrebnece, facendu unu numeru de dogme, cari n'au nici o valóre pentru omenime.

Daca unu inimicu alu bisericeii nóstre, séu unu omu, carele nu a avutu ocaziune a cunósce principiile religiunei, ar vorbí despre ele astfelu, nu m'ar surprinde multu, considerandu directiunea materialista, ce pare că incepe a luá astadi dimensiuni totu mai mari. Me dóre inse fórte, candu vedu că face o astfelu de dechiaratiune in publicu unu profesoru de religiune ortodoxa. Este de siguru unu lucru durerosu si unu simptomu tristu, că astadi vedemu pe multi ómeni pucinu aplecati a tiené la principiile si asiediamentele salutarie ale bisericeii nóstre, cu atátu este inse mai durerosu a vedé propagandu-se o astfelu de procedura de pre cathedra, de ómeni, cari se afla in servitiulu bisericeii.

Ce ar fi óre de biserica, daca procedur'a dlui Popea ar aflá aderinti, si dupa Dsa fie care autoriu ar reduce totu mai multu din principiile religiunei lui Christos? S'ar face de siguru unu caos, din carele nu amu mai puté esí. Pentru ca sè se eviteze o astfelu de stare pretinde biserice'a prin institutiunile ei canonice, ca se nu intre in manile credintiosiloru carti neaprobrate de dens'a.

Nu mai pucinu caracteristica este dechiaratiunea dlui Popea, prin carea ne spune, că doctrinele lasate afara de Dsa, cum: peccatulu stremosiescu, grati'a divina etc. ar servi elevului numai de o „paguba insemnata“, daca le ar cunósce. Acést'a este primul casu, in care vedu pe unu autoru ortodoxu dechiarandu invetiaturile cele mantuítorie ale lui Christos, că aducu „paguba insemnata“ eleviloru scólei elementarie si prin urmare omenimei. Autoriulu de carti de religiune ar trebú se scie, că aceste nu sunt unu adaosu alu cutarei clase de ómeni; ci sunt date de insusi Ddu medieu, si biserice'a le a sustienutu cu cea mai mare pietate versandu pentru conservarea loru in tóta intregitatea torente de sange alu atátoru martiri. Astfelu stiméza dlu autoriu invetiaturile lui Christos, despre cari dice că: „sunt fantan'a cu apa viua, din care pôte scóte fiece, teneru si betranu, bogatu si seracu, mangaiare pentru necazurile si suferintiele vietii sale“?

Dlu autoriu me dechiará de fanaticu, pentru că am disu, că modulu, in care vorbesce carticie'a despre Iis. Christosu „conduce pe elevu la eresu“. Ei bine, dar nu este eresu a infacisiá pre Christos de unu simplu invetiatoriu lasandu afara tóte celelalte ce le invétia biserice'a despre activitatea si missiunea venirei lui in lume! Nu sta scopulu mortii Mantuitorului infacisiatu de carticea in mare contradicere cu doctrin'a bisericeii si cu simbolulu eredintii, carele ne spune apriatu, că s'a restignitu „pentru noi“, respective pentru peccatele nóstre? Nu este apoi eresu o invetiatura, ce sta in contradicere cu doctrin'a bisericeii?

Celu ce voiesce se ajute invetiamentulu religiunei in scól'a elementara nu trebue se uite, că acestui'a nu i se pôte ajutá nici decátu prin lasarea afara a doctrineloru principali si prin esplicare falsa a acelor'a, cari se presentéza elevului. Nu acést'a este calea, prin carea se pôte promová invetiamentulu religiunei, ci cu totul alt'a, o cale, pe carea unu profesoru si pedagogu fora multa truda puté se o cunósca, si se o afe. O carte noua numai atunci este de valóre, daca este superióra celoru vechi de acelasi cuprinsu. Altfeliu nu esista progresu ci numai regresu. Catechismulu micu din 1774. pelanga carticie'a de sub intrebare remane totusi, mácar că este scrisu inainte cu mai bine de o sutá de ani, unu manualu de fórte mare valóre. Elu infacisiéza in elemente intréga religiunea. Elu infacisiedia principiile religiunei in modu genuinu, si a obtienutu aprobarea unui sinodu episcopescu ortodoxu.

Sub astfelu de impregiurári nu numai că romanu langa judecat'a mea enunciatá in rondulu trecut, că adeca carticie'a dlui Popea nu pôte fi admisa in manile prunciloru

de scóla, ci rogu pe archiãreii nostri, carii in prim'a linia sunt chiamati a ingrigi, ca principiile religiunei nãstre sã se sustiena in tãta intregitateã lorã, se binevoiãca a dispune, ca o astfelu de carte se nu petrunda in sanctuariulu scõleloru nãstre confessionali.

P.

Casele de economii scolare in Francia. *)

La inceputulu fundarei caselorã de economii scolare, parintii elevilorã erau atãtu de departati de obiceiurile economice, in catu priviau cu ochi rei acãsta institutiune; ei nu intardiara inãsa a se converti, fiind indemnati chiar de fii lorã, cari voiau se puna in practica pe a-casa acea-ce invetiãse in scóla; pucinu cãte pucinu, acãsti parinti ast-felu edificati si-facura o placere a contribui la economiã copiilorã lorã dandu-le sume mai maricele; si s'a vediuãtu aducedu-se la cas'a scolarã, in locu de centime si bani, piãse de 20 si de 50 centime.

D. Laurent si-incepã; esperientile plecãndu de la clasele superiãre, unde-si putea esplicã prin calculu efectele capitalisatiunei intereselorã, si unde de asemenea putea se demostre elevilorã tãta importantãã morala a prevederei. Acãsti elevi o-data formati, cei mai mici urmara naturalmente esemplulu celorã mari, si in scurtu intrecerea fu generalã.

Pentru a face se se profite de esperintiãã ce avemã in acãst'a, trebue se notãmu inãca cã micelã copile s'au arãtatu la economie mai indemanãtice cã copii, si in clasele de adulti, femeile mai multu cã barbatii. Femeiãã este menagera naturalã a familiei, mai alesu la muncitori. Èta pentru ce legislatoriã englezi, ca oãmeni practici, au facutu o exceptiune la legeã ordinariã civilã autorizãndu pe femeie, fie chiar maritata, se eserce in modu liberu virtuteã economiei. Legeã belgicã, in 1805, a adoptatu acãsta dispoziitiune, pe care noi nu vom intardiãã fara inãdoialã a o inscrie de esemenea in legislațiunea caselorã nãstre de economii.

Èta acea ce a facutu la Gand unu omu de sciintia: opera sa, incãragiãta printr'un premiu de 10,000 franci, servita in urma de o societate specialminte organizãta pentru acãsta incercare, s'a propagatu in Bruxelles, la Anvers, la Bruges, in alte orãsie inãca, si deãã chiar in mai multe comune rurale ale Belgiei, in urma in Germania, in Olanda, in Engliãã si in Italia. Si am satisfactiunea de a putã se adaogu: asemenea in Francia! aprãpe doui ani de candu am intreprinsu a propagã in Francia acãsta pretiosã institutiune economicã.

Cas'a de economii scolare are dreptu scopu a pune cas'a de economii in raportu cu capacitateã copiilorã: ea le procura mijiloculu d'ã depune micelã lorã economii inferiãre franculuã admisu la casa de economie ordinariã, si facultateã de a depune fara a se transportã de la unu locu la altulu, in scóla chiar prin ingrijirile institutoruluã. Scolãrulu pãte ast-felu se scutãca de cheltueli zadarnice cãtiãva gologani (cruãeri) ce parintii i punu la liber'a sa dispoziitiune.

Inãdata ce gologanii crutiãti atingu sum'a de unu franc acãstu francu e versatu la marea casa de economii prin ingrijirile institutoruluã; elu este inscriãtu pe unu livretu ordinãru cu numele de scolaru care anuluã devine unu adevãratu deponentu alu marei case de economii.

Unu copilu de siepte ani, care s'ar obicinuã se-si economiseze doui din banii ce i se da in timpulu septemanei sãu dumineciãã pentru prãjiturile sale, s'ar gasi, la majoritateã sa, proprietariu peste unu capitalu de aprãpe o sutã franci.

Ast-felu unu scolaru si-va formã, dacã vrea, o pretiãsa avere; si la oãsiune acãsta avere, precum s'a constatatu de mai multe ori in casele de economii scolare din Belgia,

ar putea se nu fie inãtilã la trebuintiele familiei, intr'unulu din acele momente de crisa, ce tot-d'ã-una trebuescu prevediute, si pe care copilulu economu s'ar simtã fericitu de a-i putea usiurã.

Ast-felu inãtre altele, unu copilu se va invetiã cu economiãã, adicã cu a conduce bine afacerile sale; prin acãstu practicãu esercitiu de economie, elu se va silã a-si moderãã trebuintiele sale factice, a-si dominãã vointiãã, cum si a-si regulãã viãtiãã si a se scuti de cheltueli inãtute, cu tãte sumele cele mici; si aceste sume mici au valãrea lorã, adeseã pentru a combãte jen'a, si cãte o data pentru a se si imãbogãti: acãsta s'a vediuãtu in nãinte si dupã Franklin si Laffite.

Unu gologanu economisitu pãte fi punctulu de plecare alu unei viãti regulate, si pãte si prospera.

Sumele cele mici versate de fie-care elevu economu sunt inãscrie imãmediãtu de institutoru: 1-iu intr'unu registru *ad hoc* la comptulu elevuluã deponentu; 2-leã si pe unu dublu comptu alu elevuluã, ce este remisã elevuluã ca trebũndu se-lu represinte la fie-care versemẽtu.

Tot-d'ã-una cãndu versemintele unui elevu au atinsu cif'rã de unu francu, acãsta sumã este depusa in numele seu pe o carte a marei case de economii localã.

Rambursãmentele, partiãle sãu totale, sunt cerute prin reprezentãntulu legalu alu copiluluã, si efectuate sub semnãtur'a ca si aceãã institutoruluã.

Metodulu caselorã de economie scolarã. Pe cãtu de bunã si fecundã este institutiunea caselorã de economie scolarã, pe atãtu de lesniciãsa este de organizãtu. Formele ei materiale sunt simple si fãrte pucinu costisitorã.

Directorulu scõlei dupã ce s'a pus in acõrdu cu administratiunea casei de economie vecinã, face cunoscutu elevilorã sei cã elu va primi micelã lorã economii, ori cãtu de mica ar fi sum'a — dar care nu va trece peste 5 lei ca ast-felu Penny-Bankulu scolaru se nu perdiãã caracterulu seu specialu de economii scolare — si cã, inãdata in sum'a versãmintelorã facute de unu elevu atinge unu francu, elu va depune acãstu francu la cas'a de economie in comptulu elevuluã, care atunci va avea si unu livretu pe numele seu; si ori de cate ori prin mici verseminte se stringe unu nou francu, acãstu francu va fi depusã la casa de economie si trecutu in comptu pe livretuluã personalu alu elevuluã.

Deminãtiãã la inceputulu clasei, o-data pe septemana, intr'o di fixã, de preferinãtia martiãã, institutoruluã anuntia *exercitiulu economiei*.

Elu are inãntea lui unu caetu, *registruãtu casei de economie scolarã*, a carui fie-care paginã destinãta comptuluã unui elevu, pãrta in frontispiciuluã seu numeruluã fãciei registruãluã, numele elevuluã, si numeruluã livretuluã marei Case de economie (cãndu acãstu livretu a fostu obãtenuãtu). Fie-care din aceste pagine presinãta doue-spre-diece colãne verticale pentru cele doue-spre-diece luni ale anuluã, si trei-diece si un'a linii orisontale pentru cele trei-diece si un'a dile ale lunei, adicã atãtea ochiuri cãte dile are anuluã. Acãstu caietu trebue se contienãã mai multe pagine de cãtu numeruluã actualu alu elevilorã scõlei, in vederea altor'a cari vor veni mai tardiu.

Invetiãtoruluã pune pe mes'a sa, alãturi cu *Registruãlu* o foie volãntã care, pe fatiãã antãia, este unu *fac simile* de o paginã a registruãluã. Acãsta foie va fi remisã elevuluã ca duplicãt'a comptuluã seu, duplicãta care este o duplã garantie si pentru parintii elevuluã si pentru directoruluã scõlei. Pe *versuluã* acesteã foi se pãte cu folosu imprimãã o scurtã notiãã de cãte-va linii, esplicãndu scopuluã moraluã si functionãrea casei de economie scolarã. Pentru a proteãge acãsta foie duplicãtã, pe care elevuluã trebue s'o conserve la densuluã sãu in portofoliuluã scõlei pãna la versemẽntuluã apropiãtu, se inãdoesce in doue, o pune intr'unu plicu si o aranããã ca pe unu micu caetu de scrisu.

De ordinãru, administratiunea casei de economie a localitãtiei procura gratis scõlelorã *registruãluã, foile duplicãte*,

*) Vedi nr. 12.

cum si alte imprimare. Dar câte-o-data învetiatorulu dre-seza aceste cadre cu condeiu si prin ajutorulu eleviloru sei, facendu printr'acést'a si unu exercitiu fórte folositoru de scriere si de comptabilitate.

Lucrurile asia dispuse, fie-care elevu economu se pre-sinta dupa rondulu rolului înaintea biuroului institutorului, si depune acoloa mic'a suma, ce elu voesce se pue la cas'a de economie scolara. La fie-care depunere, institutorulu immediatu inscrie sum'a in *registru* la pagin'a aferenta elevului, si in ochiulu dilei; si indata dupa aceea, face in ace-lasi modu acea-si inscriptiune pe *fóv'a duplicata*, care o da elevului titularu.

Ast-felu este mecanismulu casei de economie scolara in interiorulu scólei. Asia de simple si lesnicióse sunt rap-porturile ei cu marea casa de economie a localitatiei, care va primí in fie-care luna economiele individuale atingendu unu francu, séu franci rotundi.

In primele dile ale fie-carei luni, institutorulu la fie-care pagina a registrului seu, adeca pentru fie-care comptu de elevu, face aditiunea miceloru sume inserise in colón'a lunei trecute: daca totalulu nu atinge unu francu, rapórta tifr'a centimeloru la partea de sus a colónei urmatóre, pen-tru ca sum'a acést'a se se adaoge la versamintele viitóre. Candu totalulu trece peste unu francu séu peste franci ro-tundi, elu rapórta tifr'a centimeloru, daca este, in partea de sus a colónei urmatóre, si inscrie franculu séu francii rotundi intr'unu borderou destinat pentru marea casa de economie.

In acestu *borderou mensualu*, institutorulu notéza pen-tru fie-care elevu de inscristu: numerulu fóiei registrului scólei, numele elevului, dat'a si locul nascerei sale, locuinti'a sa, sum'a de versatu in comptulu seu la marea casa de economie: si daca elevulu are dejá livretulu marei case de economie, numerulu acestui livretu.

Elevii cari au dejá livrete sunt inscristi cei d'antainu pe list'a acestui borderou.

Institutorulu face totalulu sumeloru de versatu la cas'a de economie; elu pune dat'a si iscalesce borderoulu, pe care i-lu duce la cas'a de economie, cu banii si cu livretele ele-viloru economi deja titulari de livrete. Institutorulu trebuie a conservá o copie de borderourile sale.

Este bine ca institutorulu se se intieléga cu admini-stratiunea casei de economie pentru diu'a si or'a versemant-ului seu, ca ast-felu operatiunea acést'a se se servésca fara intardiere. E de doritu ca agenti'a Casei de economie se póta remite séu se dea institutorului livretele eleviloru chiar in acea siedintia.

Institutorulu trebuie se conserve livretele eleviloru sei atátu pe câtu ei remanu in scóla. Tot-d'auna, dupa ori ce nou versementu la marea casa de economie, elu póte confiá elevului titularu livretulu purtandu inscriptiunea sumei ver-sate la marea casa de economie, ca asia elevulu se-si póta aratá livretulu familiei sale; dar acestu livretu trebuie a fi raportatu la institutoru immediatu a dou'a di.

Cand unu elevu voesce se-si retraga intregu séu parte din depositulu seu de la marea casa de economie, trebuie se obtiena interventiuenea reprezentantului seu legalu, tata, mama, tutrice ori tutoru, care iscalesce pe livretu din preuna cu institutorulu si agentulu Casei de economie.

Candu unu elevu parascesce scóla, institutorulu remite reprezentantului seu legalu livretulu marei Case de econo-mie, si chiar fractiunile francului care potu se se gasésca in depositu la mic'a casa de economie scolara; din totu ce se afla in registrulu scólei, la pagin'a afectata elevului. In-stitutorulu aviséza pe cas'a de economie, cà elevulu a para-situ scóla si cà livretulu seu a fostu remis reprezentantului lui legalu.

Legislatiunea caseloru de economie autorisa verseminte-le prin intermediari, si in consecintia, versemintele de in-stitutoru in functionarea casei de economie scolara (art. 28 din decretulu cu data de 15 Aprilie 1852, data in forma

de regulamentu de administratiune publica, asupra propu-neri ministriloru de finantie si de comerciu, audindu pe consiliulu de statu); si instructiunea ministeriala, art. 7 si 4, cu dat'a din patru Iunie 1857, in executiunea decretului precitatu.

Invetiatoriulu.

D i v e r s e.

* **Pastoral'a.** Preasantiei Sale, Parintelui nostru Epi-scopu, pentru serbatórea Pasceloru, pre care, in lips'a de spatiu, regretámu cà nu o-mu potutu publicá, a produsu o deosebita impressiune in poporulu nostru si in specialu in poporulu din Buteni, precum ni-se scrie de acolo, care a si trimisu o adresa de multumire Preasantiei Sale, es-primandu dorinti'a, d'a-lu puté salutá câtu mai curundu in midiloculu loru.

Notitie bibliografice.

A esitu de sub tipariu, *„Fisie'a in scóla poporala“* de Geor-giu Popa. Esemplare de vendutu sunt in Aradu la au-torulu si in cancelari'a consistoriului rom. ort. — Pretiulu 40 cr. de unu exemplariu. Dela 10 exemplare unulu se da rabatu.

*

„*Socót'a teoretica si practica*“ manualu didacticu pen-tru scolele populare romane de Ioanu Tuducescu, invetia-toriu in Lipova Partea II. Cuprinde Franturile comune Reg-ul'a de trei. Regul'a societatii. Regul'a amestecarei. Reg-ul'a rabatei. Pretiu unui exemplariu: 20 cr. v. a.

*

„*Elemente de botanica descriptiva*“ de S. C. Mihalescu, professoru de sciintiele naturale la liceulu din Craiova. Pre-tiulu 1 leu nou.

*

„*Consideratiuni generale asupra instructiunii primare*“ conferintia tienuta in sal'a Ateneului romanu de Dimitre I. Ghica. Pretiulu 1. leu.

*

Geografia de Levasseur pentru cl. IV. gimnasiala, tra-ductie de F. Crasianu.

*

„*Medicina legala*“ dupre Ambrosiu, Tardieu, Briant et Chaudé, Ofilla, Casper, Foderei, Úvragiu complectatu cu diferite adnotatiuni si monografii de Petru N. Malcociu. Pretiulu unui exemplaru este 4 lei. Se afla de vendiare in Iassi la librari'a G. D. Petrini, in Bucuresci la librari'a Socec et Comp.

*

Din „*Albin'a Carpatilor*“ a aparutu dejá si alu III-lea volumu, avendu urmatoriulu cuprinsu: Viéti'a lui Onufriu, romanu de Theocharu Alexi (continuare). — Pap'a Pius IX. cu portretu). — Artist'a (cu ilustratiune). — Novela si romanu, paralele de I. V. — Visu si reali-tate, istoria fantastica de I. P. — Balada, de Al. A. Mace-donschi. — Femeile din Haremu (cu ilustratiune). — Despre eposulu grecescu si despre Homeru, studii populare de St. Iosif. — Doine populare din Ardélu, de S. Fl. Marianu. — Archiducele Franciscu Carolu (cu portretu). — Cript'a familiei domnitóre in biseric'a capuciniloru din Vien'a (cu ilustratiune). — Insemnatatea si necesitatea studiului igienicu pentru femei. Papa Leo XIII. (cu portretu) — El Verdugo, dupa H. de Balzac, traducere de I. P. — Regule igienice

pentru primavera. — Margaret'a regin'a Italiei (cu portretu). — Varietati: Barometru popularu. — O serbatoru in Iaponi'a, — Risu printre lacrimi (cu ilustratiune), — Midilócele nostre de nutrimentu, — Revista practica de comericiu si industria, — Unu monstru de mare, — Sanct'a Sofi'a, Efectele frigului in regiunile polare, — O inventiune placuta pentru més'a de scrisu, — Litere de tipariu din sticla, — Celu mai mare posesoru din Americ'a. — O societate anglo-francesa, — Cafenelele in Franci'a, — Sinistrelle martiune, — Cev'a interesantu despre marmora, — Datoriele catoruv'a state, Lecuire prin impunetur'a albineloru, — Originea cuventului „Rusu“, — Cumu s'a comunicatu Turciloru tractatulu de pace, Holteii (burlacii), — Din istori'a clopoteloru, — Parapleuele si umbrele, — Statistica. — Indreptare.

Exemplare complete se mai gasescu inca dela inceputulu anului curentu.

Concursu.

1—3.

Pentru ocuparea postulu de invetiatoriu la scól'a rom. gr. or. confesionala clas'a II. de nou infiintata din comun'a **Mercina**. Protopresbiteratulu Oravitiei, comitatulu Carasiului, se escrie concursu pana in **28. Maiu a. c.** Emolumintele sunt: 300 fl. v. a. in bani. 2 $\frac{1}{2}$ jugere de pamentu aratoriu, Cuartiru liberu, 4 orgii de lemne, din care are a se incaldi si scól'a.

Doritorii de a ocupá acestu postu invetiatorescu sunt avisati a-si trimite recursele loru instruate in sensulu statutului organicu, si adresate comitetului parochialu, Domnului Protopresbiteru Iacobi Popoviciu in Oraviti'a, pe langa acea a se presentá intru o dumineca séu serbatóre si in biserica din Mercina, pentru de a se incredintiá poporulu despre desteritatea dinsiloru in cantarile bisericesci.

Mercina in 17 Apriliu 1878.

Comitetului parochialu.

In contielegere cu Prot. tractualu **Iacobi Popoviciu**.

3—3.

In urmarea decisului Ven. Consist. diecesanu aradanu dd. 20 Óctomvrie 1877 Nr. 2376 B. se escrie concursu pe parochi'a de clas'a a III-a din **Bohani**, protopres. Ienopoliei, Borosineu cottulu Aradului, cu terminulu de alegere pe **14 Maiu a. c. st. v.** séu pe dominec'a a 5-a dupa s. Pasci.

Venitulu parochialu: una sesiune pamentu aratoriu, birulu dela 40 case cu pamentu, un'a mesura cucuruzu sfermatu dela tóta cas'a, éra dela 18 case dieleresci câte jumătate mesura — stólele indatinat si casa parochiala cu gradina de semanatu.

Recurenti au se produca testimoniu despre absolvirea teologiei, si de calificatiune — atestatu despre purtarea loru morala.

Recursele adresate comitetului parochialu, se voru trimite oficiului protopresviteralu in Borosineu — posta ultima Borosineu celu multu pona la 11 Maiu a. c. st. v.

Bohani, 4 Aprilie 1878.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **Nicolau Beldea**, adm. ppresvite.

3—3.

Fiindu postulu de invetiatoriu la scól'a elementaria a comunei gr. orientale **Valea-mare-Pogonisiu** protop. Jebelului (comitatulu Carasiului, cerculu Bogsi'a) vacante: se escrie concursu cu terminu de **septicamani 6**.

Competintiele sunt: Unu salariu anuale de 260 fl. v. a. Cuartiru liberu, cu scól'a prunciloru acomodata; Gradina de legumi de 800 st. □, si 2 jugere de livada de fenu; 8 orgi de lemne in natura, dintre care 4 org. pentru invetiatoriu si 4 org. pentru scóla;

Beneficiu din partea domnului proprietariu mare **Georgiu Ioanovics** (adausulu salariului anuale) de 40 fl. v. a.

Doritorii de a ocupá postulu susnumitu sunt rugati a-si asterne recursele loru, conformu statutului Organicu, Domnului Protopresbiteru **Alexandru Ioanovicu** din Jebelu (Zsebely).

Valea-mare din siedinti'a Comitetului parochiale tie-nuta in $\frac{3}{15}$. Aprilu 1878.

Georgiu Ioanovics,

presied. comit. par.

In contielegere cu protop. tractualu.

3—3.

Conformu decisului Venerab. Consistoriu de sub Nru 824. B. a. c. se escrie concursu pentru parochi'a vacanta din **Pecica rom.** cu urmatórele emoluminte: folosirea birului si stólei dela 250 numere de case, mai obligandu-se cumunitatea bisericésca a procurá pe sém'a alegandului parochu si una sesia pamentulu la ocasiunea segregarii, ce esta deja in curgere, é' pentru casulu candu nu i-ar succede a cascigá acea sessia, atunci comitatea ascuréza alegandului parochu cea d'antaiu sesiune, ce ar deveni vacanta in urma mortii ori stramutarii a vre unui dintre cei doi parochi actuali in Pecica.

Dela recurenti se recere, ca recursele ajustate cu atestatu de conduita, cu testimoniu de 8 classe gimnasiale, de calificatiune preotiésca pentru parochiele de frunte si adresate comitetului parochialu din Pecica se le tramite protopresviterului tractualu Ioanu Ratiu pana inclusive 21 Maiu st. v. a. c. — Recurentii suntu poffiti, ca in intervalulu publicarii concursului se se presinte in dumineci ori serbatori in biserica numitei parochii, spre a-si aretá desteritatea in cantare, respective in oratoria.

Alegerea se va tiené in **25 Maiu st. v.** 1878.

Pecica in $\frac{12}{24}$. Apriliu 1878.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine, **Ioan Ratiu**, protopopulu Aradului.

3—3.

In urmarea hotaririi ven. consistoriu eparchialu dto. 12. Ianuariu, a. c. Nr. 49. B. se escrie concursu pentru deplinirea postulu de parochu in comun'a **Troiasiu**, din protopresviteratul Totvaradiei, cu terminu pana in **30. Aprilie, st. v. a. c.** in care diua se va tiené si alegerea.

Emolumentele acestei parochii sunt: $\frac{1}{2}$ sesiune de pamentu estravilanu, cuartiru cu gradina, dela 80 numere de case, câte un'a mesura, de cucurudiu sfermatu in totu anulu, si stol'a usuata.

Recurentii au sesi tramita recursele loru proviedute cu documintele prescise in statutulu organicu, pana in dioa mai sus insemnata la oficiulu protopresviteralu in Totvaradia, per Soborsin.

Troias in 8. Aprilie 1878.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **Iosifu Belesiu**, protopres. trac.